

Biuletyn miesięczny IRF

Październik 2022

Nr 2/2022 (2)

W tym numerze:

- Polityka stóp procentowych w Polsce 2
- Koszt pozyskania finansowania 3
- Marża odsetkowa w sektorze banków spółdzielczych i komercyjnych 4
- Zmiany poziomu przychodów, kosztów i wyniku odsetkowego w sektorze banków spółdzielczych i komercyjnych 4-5
- Wskaźnik kosztów do dochodów w bankach spółdzielczych i komercyjnych 5
- Wybrane dane dotyczące sektora bankowego 6

Serdecznie zapraszamy do lektury Biuletynu miesięcznego IRF.

Mamy nadzieję, że przedstawione w nim analizy spotkają się z Państwa uznaniem. Prosimy o rekomendacje tematów, których opracowaniem byłoby Państwo zainteresowani [irf@irf.org.pl].

1 POLITYKA STÓP PROCENTOWYCH - TŁO ANALIZY

W październiku br. RPP po raz pierwszy od roku nie podjęła decyzji o podniesieniu stóp procentowych. W efekcie stopy procentowe kształtują się na niezmiennym poziomie, wynoszącym odpowiednio: stopa referencyjna 6,75%, stopa depozytowa 6,25%, zaś stopa lombardowa 7,25%. Uzasadniając decyzję RPP wskazała m.in. na pogorszenie globalnej koniunktury gospodarczej w III kw. br. Ponadto zdaniem RPP „dotychczasowe istotne zacieśnienie polityki pieniężnej NBP oraz spodziewane obniżenie się dynamiki aktywności gospodarczej, w tym na skutek szoków zewnętrznych, przyczynią się do ograniczenia dynamiki popytu w polskiej gospodarce, co będzie sprzyjać obniżaniu się inflacji w Polsce w kierunku celu inflacyjnego NBP” (NBP, Informacja po posiedzeniu Rady Polityki Pieniężnej w dniu 5 października 2022 r.).

Na wrześniowym posiedzeniu na dotychczasowym poziomie stopy procentowe pozostawił również Narodowy Bank Czech. Wysokość podstawowej stopy procentowej utrzymana została na poziomie 7,0%.

Spośród państw Europy Środkowo-Wschodniej najbardziej restrykcyjną politykę pieniężną prowadzi Narodowy Bank Węgier, który pod koniec września podniósł główną stopę procentową o 125 bp do 13%.

Dalsze podwyżki stóp procentowych spodziewane są w USA, gdzie obecnie stopa funduszy federalnych kształtuje się w przedziale 3,00-3,25% (następne posiedzenie FOMC odbędzie się w dniach 1-2 listopada br.). Większość analityków przewiduje kolejną podwyżkę o 75 bp¹.

Oczekiwania co do dalszych podwyżek stóp panują także w strefie euro, gdzie po podwyżce o 75 bp we wrześniu br. główna stopa procentowa wynosi 1,25%. Na konferencji po wrześniowym posiedzeniu Rady Prezesów EBC, prezes Christine Lagarde poinformowała, że aktualny poziom stóp procentowych jest niewystarczający, aby inflacja powróciła do celu wynoszącego 2%. Następane posiedzenie EBC odbędzie się 27.10.2022 r.

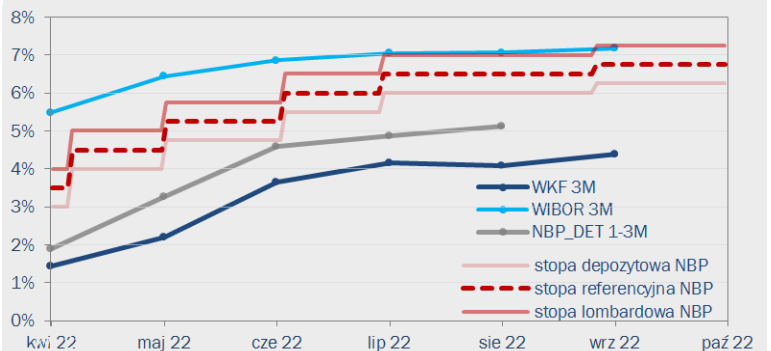
W odniesieniu do krajowej polityki pieniężnej warto zaznaczyć, że RPP jest podzielona w kwestii decyzji dotyczących poziomu stóp w najbliższych miesiącach. Pojawiają się bowiem z jednej strony głosy o potrzebie istotnych podwyżek, z drugiej zaś, że przestrzeń do dalszego zaostrzenia polityki pieniężnej jest niewielka i należy poczekać na skutki dotychczasowych działań. Członkowie RPP wraz z Prezesem NBP wskazują, że ważnych danych może dostarczyć listopadowa projekcja inflacji i PKB.

Analizując kształtowanie się głównych krajowych wskaźników obrazujących koszt finansowania można zauważyć, że w III kw. 2022 r. WIBOR 3M oscylował na poziomie stopy lombardowej NBP (w I poł. br. znacznie ją przekraczał). Natomiast WKF 3M kształtował się ok. 2 pkt. proc. poniżej stopy depozytowej NBP oraz jednocześnie bliżej średniego poziomu oprocentowania nowych trzymiesięcznych depozytów detalicznych, agregowanych przez NBP dla całego sektora bankowego.

Warto również zwrócić uwagę na poziomy dziennych zmian takich stawek jak: WKF 3M, WIBOR 3M i FRA 3x6. Analiza okresowego odchylenia standardowego dziennych zmian ww. wskaźników wskazuje, że WKF 3M i FRA3x6 charakteryzowały się relatywnie wysoką - rynkową zmiennością w III kw. 2022 r., wynoszącą odpowiednio: 11 bp i 13 bp. Z kolei skala zmienności stawki WIBOR 3M była znikoma i wyniosła w okresie lipiec-wrzesień br. zaledwie 2 bp.

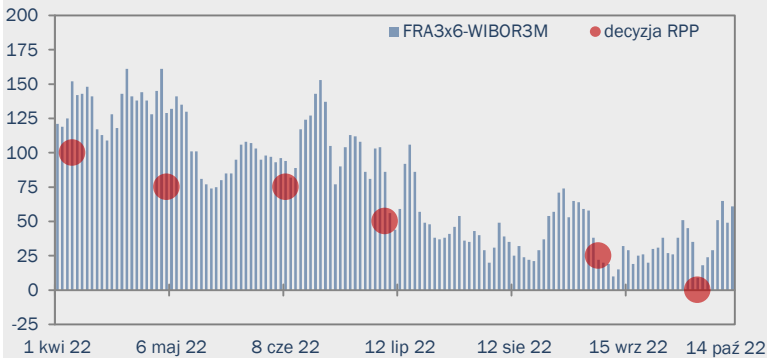
¹ CME FedWatch Tool, <https://www.cmegroup.com/trading/interest-rates/countdown-to-fomc.html>

Wykres 1.1. Kształtowanie się stóp procentowych NBP, stawki WIBOR 3M oraz stawki WKF 3M

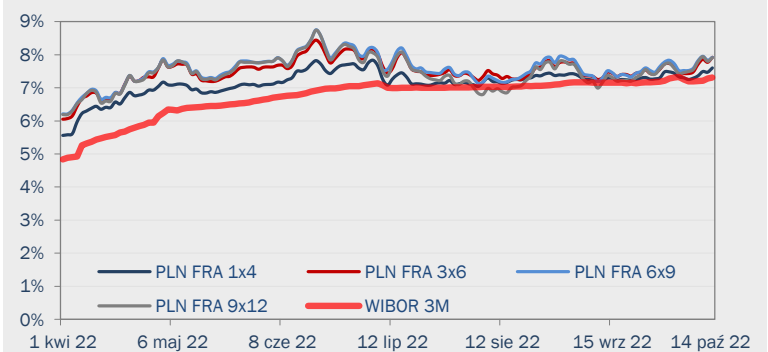

* Dane dotyczące WKF 3M, WIBOR 3M i NBP_DET 1-3M prezentują średnie wartości dla danego miesiąca.

Wykres 1.2. Polityka pieniężna w okresie kwiecień-październik 2022 na tle oczekiwań rynkowych (w bp)

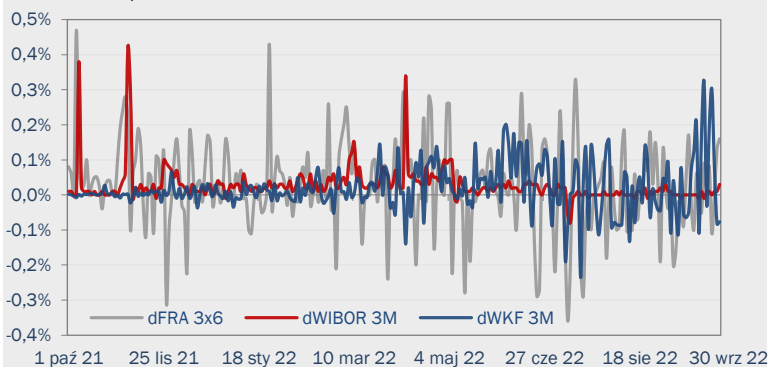

Wykres 1.3. Stawki FRA na rynku międzybankowym

* Informacje odnoszą się do średnich ze stawek kupna i sprzedaży na rynku międzybankowym na koniec dnia

Wykres 1.4. Dzielne zmiany stawek FRA, WIBOR i WKF

2 KOSZT POZYSKANIA FINANSOWANIA

Analiza kosztu pozyskania finansowania przez sektor bankowy opiera się na porównaniu następujących wskaźników (średnie wartości dla danego miesiąca): WKF, WIBOR oraz oprocentowania nowych umów dla złotych depozytów gospodarstw domowych. Ponadto obejmuje ona cztery główne terminy wymagalności, tj.: 1M, 3M, 6M i 1Y. Na wykresach w prawej kolumnie zaprezentowano kształtowanie się analizowanych wskaźników w okresie październik 2021 - wrzesień 2022 (z uwagi na dostępność, ostatnie dane NBP obejmują sierpień br.).

1M

W przypadku terminu 1M wskaźniki WKF 1M oraz WIBOR 1M systematycznie rosły, osiągając poziom odpowiednio 4,30% i 7,03% we wrześniu br. WKF, będący wskaźnikiem transakcyjnym i reprezentującym koszt depozytów terminowych w bankach spółdzielczych, kształtował się o ok. 2,7 pkt. proc. poniżej stawki WIBOR 1M. Ponadto WKF 1M w lipcu i sierpniu przewyższał poziom oprocentowania depozytów gospodarstw domowych w przypadku sektora bankowego ogółem (NBP_DET <1M), które od czerwca br. obniżyło się o 0,38 pkt. proc. do 3,56% w sierpniu.

3M

Analizując termin 3M warto zwrócić uwagę, że po wyhamowaniu dynamiki wzrostu w okresie wakacyjnym, we wrześniu br. wskaźniki WKF i WIBOR odnotowały wzrosty. Średnia stawka WIBOR 3M wzrosła o 12 bp do 7,16% we wrześniu. Z kolei wzrost średniej stawki WKF 3M wyniósł 30 bp, w efekcie osiągnęła poziom 4,38%.

Natomiast średnie stawki depozytów dla gospodarstw domowych agregowane dla całego sektora bankowego (NBP) systematycznie przekraczały poziom WKF 3M, m.in. o 0,71 pkt. proc. w lipcu oraz o ok. 1 pkt. proc. w sierpniu.

6M

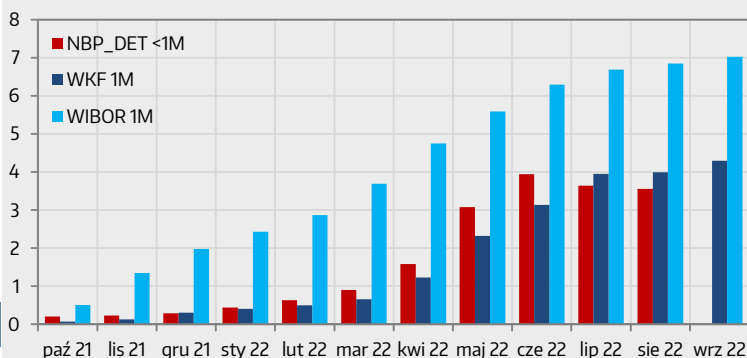
W przypadku terminu 6M należy zwrócić uwagę na utrzymywanie się średniej stawki WIBOR w wąskim przedziale 7,30-7,34% w okresie lipiec-wrzesień br. Z kolei średnie stawki WKF i NBP notowały systematyczne wzrosty. Stawka WKF wzrosła do 5,37%, czyli o 57 bp w porównaniu do lipca br. Natomiast stawka detaliczna NBP osiągnęła poziom 5,85% w sierpniu, po wzroście o 44 bp od lipca br.

1Y

Biorąc pod uwagę jednoroczne stawki transakcyjne, tj. WKF i NBP, należy podkreślić, że w dalszym ciągu wykazują tendencję rosnącą. Według aktualnych danych średnia stawka WKF 1Y wzrosła we wrześniu o 14 bp, do poziomu 5,32%, zaś oprocentowanie depozytów gospodarstw domowych NBP 6-12M o 62 bp w sierpniu, do poziomu 5,73%. Z kolei średnia miesięczna stawka WIBOR 3M, od lipca br. kształtuje się w przedziale 7,44-7,47%.

Wykres 2.1.

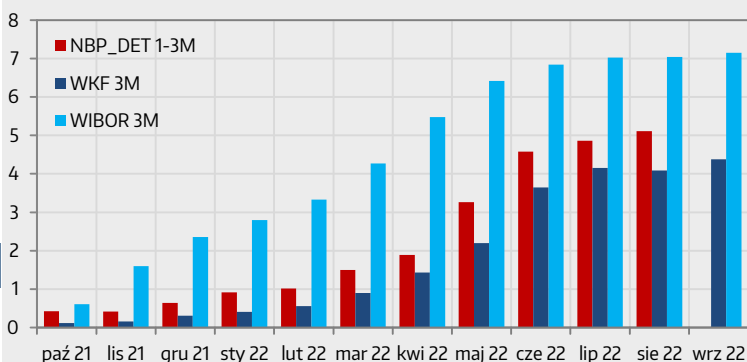
Stawki WKF 1M, WIBOR 1M oraz NBP segment detaliczny do 1M (w %)

Źródło: IRF, NBP, GPW Benchmark.

Wykres 2.2.

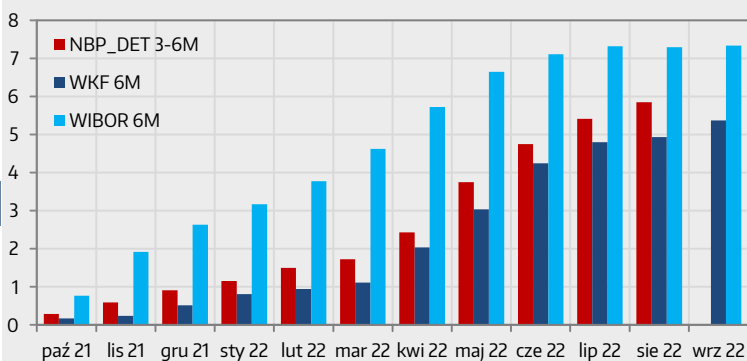
Stawki WKF 3M, WIBOR 3M oraz NBP segment detaliczny 1-3M (w %)

Źródło: IRF, NBP, GPW Benchmark.

Wykres 2.3.

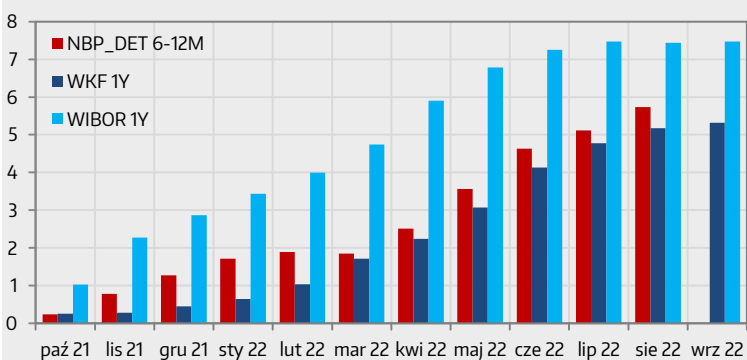
Stawki WKF 6M, WIBOR 6M oraz NBP segment detaliczny 3-6M (w %)

Źródło: IRF, NBP, GPW Benchmark.

Wykres 2.3.

Stawki WKF 1Y, WIBOR 1Y oraz NBP segment detaliczny 6M-1Y (w %)

Źródło: IRF, NBP, GPW Benchmark.

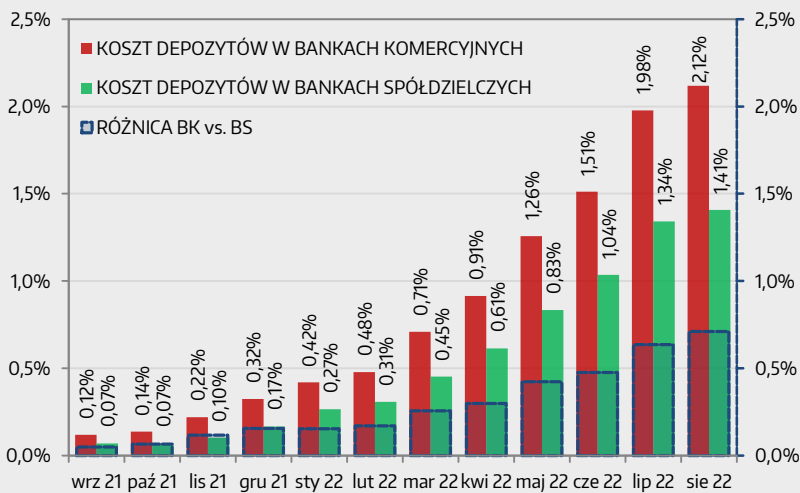
Analizując koszt finansowania banków na rynku depozytowym warto przyrzeć się nie tylko danym dla tzw. nowych umów, ale również oprocentowaniu zagregowanemu dla całego portfela depozytowego, obejmującego zarówno depozyty bieżące, jak i terminowe.

Wraz z rozpoczęciem cyklu zacieśniania polityki pieniężnej miał miejsce systematyczny wzrost kosztu pozyskania depozytów przez sektor bankowy. Jednak przez pierwsze 5 miesięcy (10.2021 - 02.2022), gdy stopa referencyjna wzrosła o 2,65 pkt. proc., łączny koszt depozytów w bankach wzrósł o zaledwie o 0,2-0,4 pkt. proc.

Według aktualnych danych, tj. na koniec sierpnia br., w przypadku banków spółdzielczych koszt depozytów wynosi 1,41%, zaś banków komercyjnych 2,12%. Sektor banków spółdzielczych charakteryzuje się zatem o 71 bp niższym kosztem depozytów w porównaniu do banków komercyjnych. Co więcej, różnica ta systematycznie się zwiększa na korzyść banków spółdzielczych (wykres 2.5).

Wykres 2.5.

Koszt depozytów ogółem w bankach spółdzielczych i komercyjnych

* Dotyczy kategorii zobowiązania finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu.

Źródło: KNF.

3 SYTUACJA BANKÓW SPÓŁDZIELCZYCH NA TLE BANKÓW KOMERCYJNYCH

W ramach analizy porównawczej banków spółdzielczych i komercyjnych istotnym elementem badania jest strona przychodowa i kosztowa. Rozpoczęty w październiku 2021 roku cykl zaostrzania polityki pieniężnej przełożył się na znaczącą poprawę wyniku odsetkowego banków krajowych.

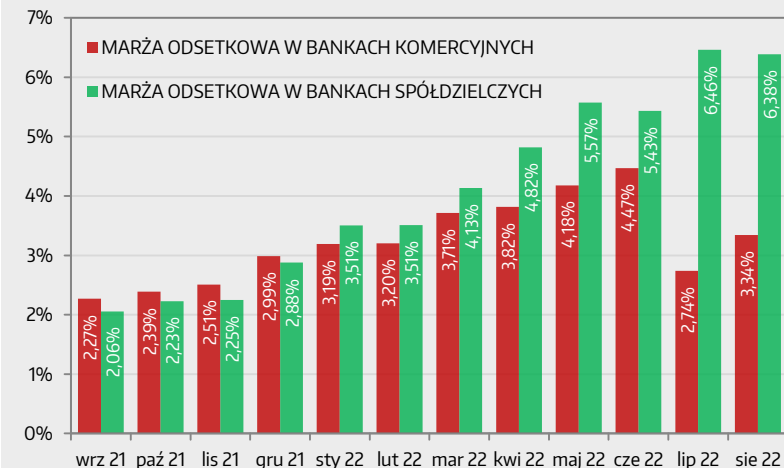
We wrześniu ub.r., czyli przed pierwszą podwyżką stóp procentowych, marża odsetkowa¹ kształtowała się na poziomie ok. 2,1 pkt. proc. w bankach spółdzielczych oraz ok. 2,3 pkt. proc. w bankach komercyjnych.

Podwyżki stóp procentowych spowodowały, że na przestrzeni ostatniego roku marża odsetkowa w bankach spółdzielczych wzrosła około trzykrotnie. W lipcu i sierpniu br. rentowność kredytów przewyższała bowiem koszt depozytów o 6,4-6,5 pkt. proc. Głównym czynnikiem poprawy marży był wzrost rentowności kredytów z poziomu 2,13% we wrześniu ub.r. do 7,8% w okresie lipiec-sierpień br. W analogicznym okresie koszt depozytów wzrósł o zaledwie ok. 1,3 pkt. proc. (zob. wykres 2.5).

Do czerwca br. poprawa, choć niższa, miała również miejsce w sektorze banków komercyjnych, gdzie poziom marży odsetkowej podniósł się o ok. 2,1-2,2 pkt. proc., do poziomu 4,47 pkt. proc. Jednak w lipcu i sierpniu odnotowane zostały silne spadki poziomu marży odsetkowej. Ukształtowała się ona w tych miesiącach odpowiednio na poziomie 2,74 pkt. proc. i 3,34 pkt. proc. Niewątpliwie za spadek przychodów odsetkowych banków komercyjnych mogą odpowiadać ustawowe wakacje kredytowe (obowiązujące od 29.07.2022). Pomimo, że klienci banków wnioski o wakacje kredytowe mogli składać począwszy od raty za sierpień, to jak wyjaśnia NBP „istotna zmiana

Wykres 3.1.

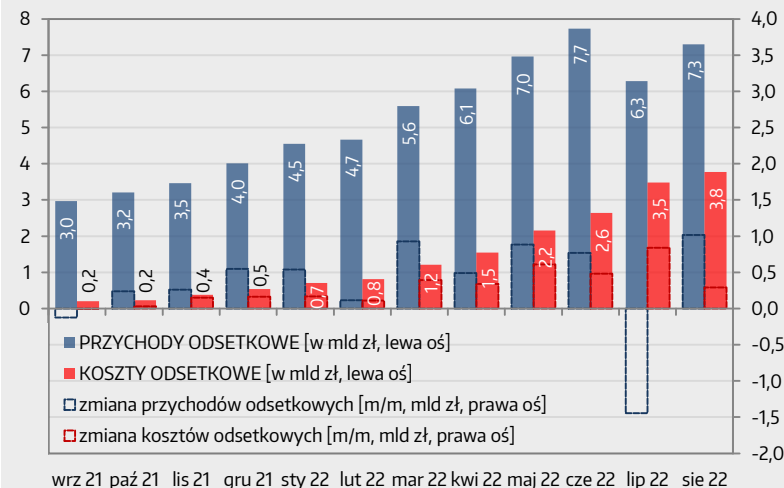
Marża odsetkowa w bankach spółdzielczych i komercyjnych

Źródło: KNF.

Wykres 3.2.

Przychody i koszty odsetkowe oraz ich miesięczna zmiana w bankach komercyjnych

Źródło: KNF.

¹ Marża odsetkowa - obliczona jako rentowność kredytów minus koszt depozytów w danym miesiącu, a następnie annualizowana.

wartości w lipcu w porównaniu do poprzedniego okresu wynikała z ujęcia skutków wakacji kredytowych w księgach finansowych banków².

W sektorze banków komercyjnych spadkowi przychodów odsetkowych towarzyszył relatywnie silny wzrost kosztów odsetkowych, które w sierpniu br. były o 1,2 mld zł wyższe niż w czerwcu (zob. wykres 3.2), co przełożyło się na spadek marży odsetkowej.

Natomiast sektor banków spółdzielczych kontynuował w lipcu i sierpniu br. dynamiczny wzrost przychodów odsetkowych, przy jednoczesnym umiarkowanym wzroście kosztów odsetkowych. W efekcie miesięczne przychody odsetkowe kształtowały się w okresie lipiec-sierpień na poziomie bliskim 1 mld zł, czyli o ok. 0,7 mld zł wyższym niż w momencie rozpoczęcia cyklu zastrzeżenia polityki pieniężnej. Z kolei w analogicznym okresie koszty odsetkowe wzrosły jedynie o niespełna 0,2 mld zł (zob. wykres 3.3).

Przedstawione powyżej porównanie wskazuje na postępujące zróżnicowanie sytuacji banków spółdzielczych i komercyjnych. Miesięczny wynik odsetkowy banków spółdzielczych jest aktualnie ponad 3-krotnie wyższy niż we wrześniu ub.r. (zob. wykres 3.4). Z kolei w przypadku banków komercyjnych na przestrzeni dwóch ostatnich miesięcy nastąpił spadek i powrót do poziomów notowanych pod koniec 2021 r.

W analizie porównawczej banków spółdzielczych i komercyjnych warto także porównać kształtowanie się wskaźnika przedstawiającego relację kosztów odsetkowych do przychodów odsetkowych. Miara ta w przypadku banków spółdzielczych kształtuje się w dalszym ciągu na poziomie nieprzekraczającym 20%. Natomiast w sektorze banków komercyjnych analizowana relacja przekroczyła poziom 50% (zob. wykres 3.5). Należy zatem podkreślić, że wzrost kosztów odsetkowych znacznie mocniej odczuł sektor banków komercyjnych niż banków spółdzielczych.

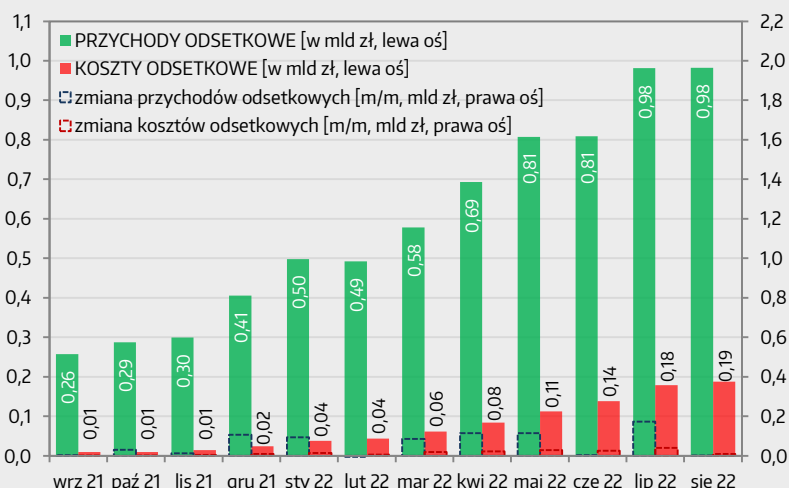
Dynamiczny wzrost rentowności portfeli kredytowych będący następstwem podwyżek stóp procentowych spowodował znaczną poprawę wskaźnika obrazującego relację kosztów do dochodów (C/I), obliczanego jako relacja sumy kosztów działania banku i amortyzacji do całkowitych przychodów operacyjnych netto³.

Należy jednak zaznaczyć, że szczególnie istotną poprawę odnotował sektor banków spółdzielczych. W okresie historycznie niskich stóp procentowych wskaźnik C/I sięgał bowiem 77%. Natomiast wg danych za sierpień br. wyniósł już zaledwie 47,3%. Tym samym obniżył się on aż o ok. 30 pkt. proc. Co więcej, aktualnie kształtuje się już o 9 pkt. proc. poniżej wskaźnika dla banków komercyjnych, w przypadku których spadł on jedynie o ok. 4 pkt. proc., do 56,3%.

² Za: <https://www.parkiet.com/banki/art37177721-nbp-8-2-mld-zl-zysku-bankowo-sierpniu>

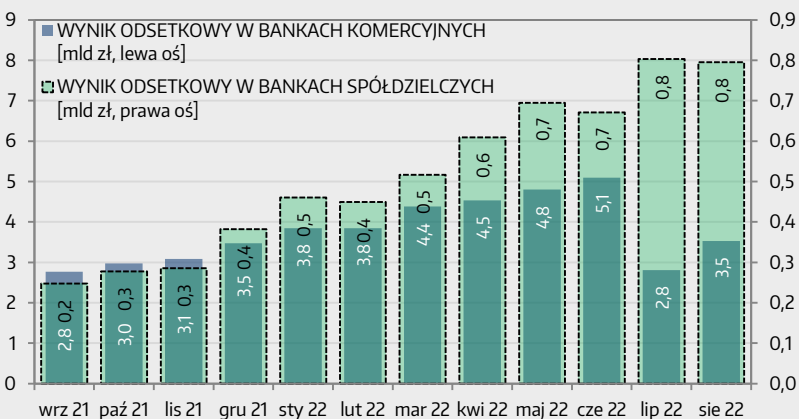
³ Wskaźnik kosztów do dochodów (C/I) - relacja sumy kosztów działania, amortyzacji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych do całkowitych przychodów operacyjnych netto, obliczony jako średnia krocząca z 12 miesięcy

Wykres 3.3. Przychody i koszty odsetkowe oraz ich miesięczna zmiana w bankach spółdzielczych

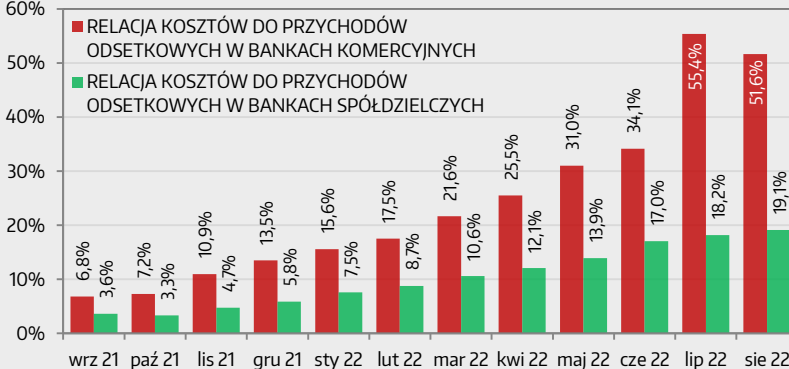
Źródło: KNF.

Wykres 3.4. Miesięczny wynik odsetkowy w bankach spółdzielczych i komercyjnych

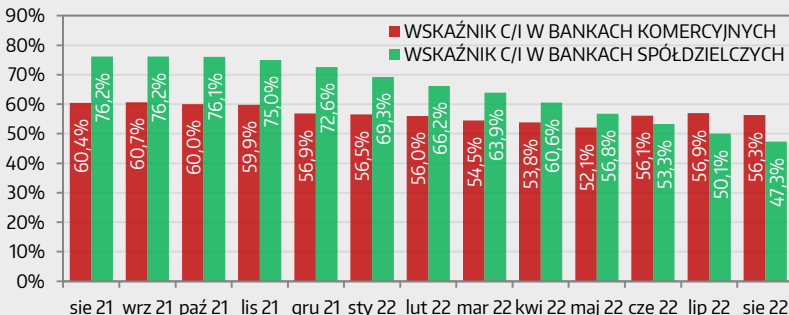
Źródło: KNF.

Wykres 3.5. Relacja kosztów do przychodów odsetkowych w bankach spółdzielczych i komercyjnych

Źródło: KNF.

Wykres 3.6. Wskaźnik kosztów do dochodów w bankach spółdzielczych i komercyjnych

* wskaźnik obliczony jako dwunastomiesięczna średnia krocząca

Źródło: KNF.

4 ANEKS TABELARYCZNY

Wskaźnik	Jednostka	03/2022	04/2022	05/2022	06/2022	07/2022	08/2022	09/2022	10/2022
NBP stopa referencyjna (na koniec miesiąca)	%	3,50	4,50	5,25	6,00	6,50	6,50	6,75	6,75
NBP stopa depozytowa (na koniec miesiąca)	%	3,00	4,00	4,75	5,50	6,00	6,00	6,25	6,25
NBP stopa lombardowa (na koniec miesiąca)	%	4,00	5,00	5,75	6,50	7,00	7,00	7,25	7,25
WKF 1M (średnia wartość)	%	0,65	1,23	2,32	3,14	3,95	3,99	4,30	-
WKF 3M (średnia wartość)	%	0,89	1,43	2,19	3,65	4,15	4,08	4,38	-
WKF 6M (średnia wartość)	%	1,11	2,03	3,04	4,25	4,80	4,94	5,37	-
WKF 1Y (średnia wartość)	%	1,71	2,24	3,07	4,13	4,77	5,18	5,32	-
WIBOR 1M (średnia wartość)	%	3,69	4,75	5,59	6,29	6,70	6,85	7,03	-
WIBOR 3M (średnia wartość)	%	4,27	5,48	6,42	6,85	7,03	7,04	7,16	-
WIBOR 6M (średnia wartość)	%	4,62	5,72	6,65	7,12	7,33	7,30	7,34	-
WIBOR 1Y (średnia wartość)	%	4,74	5,90	6,79	7,25	7,47	7,44	7,47	-
NBP gospodarstwa domowe <1M (średnia wartość)	%	0,90	1,58	3,08	3,94	3,64	3,56	-	-
NBP gospodarstwa domowe 1-3M (średnia wartość)	%	1,50	1,89	3,26	4,58	4,86	5,11	-	-
NBP gospodarstwa domowe 3-6M (średnia wartość)	%	1,72	2,43	3,75	4,75	5,41	5,85	-	-
NBP gospodarstwa domowe 6-12M (średnia wartość)	%	1,85	2,51	3,56	4,63	5,11	5,73	-	-
NBP przedsiębiorstwa <1M (średnia wartość)	%	2,23	3,09	3,76	4,68	5,11	5,42	-	-
NBP przedsiębiorstwa 1-3M (średnia wartość)	%	2,64	3,78	4,58	5,36	5,76	6,16	-	-
NBP przedsiębiorstwa 3-6M (średnia wartość)	%	2,74	3,77	4,89	5,42	5,54	5,87	-	-
NBP przedsiębiorstwa 6-12M (średnia wartość)	%	2,90	2,71	3,82	5,11	4,41	4,77	-	-
Depozyty gospodarstw domowych (tempo wzrostu r/r)	%	1,90	2,30	2,24	1,78	1,77	2,39	-	-
Udział depozytów bieżących w depozytach gospodarstw domowych ogółem	%	83,4	82,6	81,0	78,8	76,8	75,0	-	-

Źródło: IRF, NBP, GPW Benchmark.

Wartość na koniec miesiąca	Jednostka	03/2022	04/2022	05/2022	06/2022	07/2022	08/2022	09/2022
Obligacja skarbową 2-letnia	%	5,59	6,71	6,71	7,65	6,85	7,15	7,49
IRS 2L	%	5,78	7,05	7,43	7,85	6,93	7,65	7,67
Różnica (tzw. asset)	bp	-19	-34	-72	-20	-8	-50	-18
Obligacja skarbową 5-letnia	%	5,66	6,83	6,96	7,36	5,98	6,69	7,41
IRS 5L	%	5,17	6,35	6,71	6,90	5,65	6,61	7,07
Różnica (tzw. asset)	bp	49	48	25	46	33	8	34
Obligacja skarbową 10-letnia	%	5,24	6,32	6,63	6,94	5,56	6,16	7,16
IRS 10L	%	4,77	5,85	6,34	6,63	5,29	6,25	6,91
Różnica (tzw. asset)	bp	47	47	29	31	27	-9	25

O IRF

IRF - zgodnie z decyzją Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 3 listopada 2020 r. jest podmiotem pełniącym funkcję administratora wskaźników referencyjnych stóp procentowych, prowadzi działalność regulowaną Rozporządzeniem Parlamentu i Komisji Europejskiej w sprawie indeksów stosowanych jako wskaźniki w instrumentach i kontraktach finansowych z 8 czerwca 2016 [Rozporządzenie PE 2016/1011] i jest wpisany do rejestru European Securities and Markets Authority (ESMA - https://registers.esma.europa.eu/publication/searchRegister?core=esma_registers_bench_entities).

IRF dysponuje zespołem i know-how, które wynika z dotychczasowych doświadczeń w związku z współtworzeniem, uruchomieniem i funkcjonowaniem SMRP (System Monitoringu Rynku Pieniężnego - więcej informacji na stronie www.smrp.pl).

Instytut Rynku Finansowego sp. z o.o.

ul. Wilcza 31 lok 1A,
00-544 Warszawa

irf@irf.org.pl

<https://irf.org.pl>

Biuletyn miesięczny opracował zespół IRF w składzie:

dr hab. Piotr Mielus, prof. SGH
E-mail: piotr.mielus@irf.org.pl

Piotr Górski
E-mail: piotr.gorski@irf.org.pl

